

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 11 (152)

1995 m. kovas

Beveik pusę šimtmečio Lietuvos nepriklausomybės dieną minėjome su širdgėla, skausmu ir karteliu. Minėjimai vyko bemažių stovyklose Vokietijoje, vėliau įvairių pasaulio kraštų miestuose ir miesteliuose. Nors per tiek metų mūsų entuziazmas nusilpo ir atrodė, kad pasaulis Lietuvą pamiršo, širdyse visada rusevo viltis ir tikėjimas, kad jį prisikelė.

1990 m. kovo 11-ąjį išaušo nepriklausomybės aušra. Lietuva pirmoji pasipriešino Maskvos jungui, parodydama kelią į laisvę kitoms sovietų okupuotoms tautoms. Tada džiaugsmas liejosi per kraštus, buvome kupini entuziazmo ir pasididžiavimo, kad Lietuvos vardas skamba per visą pasaulį, kad taip ilgai laukta mūsų Lietuvos atgimimo viltis pagaliau išspildė.

Matydami, kokie sunkūs pirmieji penkeri laisvės metai, pagalvokime - ar nebuvo Tau tai nepriklausomybės įtvirtinti dar sunikiai 1918-1920 metais? Bolševikai puolė iš Rytų, bermontininkai iš Vakarų, o lenkai iš Pietų. Devyniolikai metų netekome Vilniaus, pradome dalį Suvalkų krašto, patyrėme skurdą ir suirutę, bet Lietuva nepraruvo. Per du dešimtmečius jų sužydėjo, atsistoję greta kitų Vakarų Europos valstybių.

Deja, džiaugėmės neilgai. Didieji kaimynai ją pirkė ir pardavė, jų kariuomenė trypė, tankai traiškė jos laisvę. Lietuva tebéra apsupta buvusių okupantu kariuomenės. Iš rytų per Guidią ir nuo pietvakarių iš Karaliaučiaus rusų tankai gali bet kada įsiveržti į Lietuvą. Oro erdvė nekontroliuojama. Nelemtasis koridorius tarp Rusijos ir Karaliaučiaus - lyg girnapusė Lietuvai. Bet kokia provokacija gali tapti pretekstu Rusijai ginti "savo teises". Ar mus kas gelbėtų?

Po Gruzijos, Bosnijos, ypač Čečenijos, tai labai abejotina. Po Antrojo pasaulinio karo nė viena Vakarų valstybė nekėlė Rytrūsių okupacijos klausimo. O B.Jelcinas pareiškė: "Čia mūsų žemė, ir mes nė pėdos nesitrauksimė". A.Brazauskas ir P.Gyllys pritarė: "Kalininrade sritis be jokių abejonių priklauso Rusijai". B. Klintonas dėl Čečenijos žudynių numojo ranką: "Čia Rusijos vidaus reikalas". Amerikos valstybės sekretorius pasakė, kad rusai su Čečenija pa-

sielgė teisingai. Vadinas, greta Karaliaučiaus - lyg ant parako statinės? Kas įvyktų, jeigu koks ginklų ar sprogmenų transportas, vežamas per Lietuvą, būtų sunaikintas? Ar nėra pavojaus, kad ir Lietuvą ištiks Čečenijos likimas ir Vakarų valstybės numeris ranka, esą tai "Rusijos vidaus reikalas"? Po Baltijos kraštų asamblėjos pareiškimo dėl Karaliaučiaus srities nusiginklavimo Rusija griežtai įspėjo "nesikišti į jos vidaus reikalus". Nejaugi Rytrūsių bus amžina Rusijos kolonija? Nejaugi anoje Nemuno pusėje visuomet bus Rusija?

O dabartinė Lietuvos valdžia ir Seimas - kiek iš tikrųjų ten yra "buvusių", "tikrų" ir "ne-tikrų" komunistų? Ar tie "kompetentingi" profesionalai tyčia žlugdo Lietuvos ekonomika, ar tik nežino ką daro? Ar Seimo na-

Algirdo Liepinaičio nuotraka

Iš JAV lietuvių susitikymu

tvirtų asmenybių, galinčių vadovauti Lietuvos valstybei? Ar gyventojai suvoks, kaip juos skurdina ir išnaudoja? Ar Lietuvos ekonomika kada nors prisikels iš šiandieninės bedugnės?

Gausybė klausimų be atsaky- mui. Ir mes, netekę tėvynės, pa-

tai kalbama, rašoma. Šios min- tys tik lašas abejoniu jūroje.

Pirma, mes negalime nusi- gręžti ir numoti ranka į Lietuvą. Esame jos vaikai ir privalo- me jais likti. Puoselėkime lietuvių kalbą, raštą, tradicijas,

meną ir kultūrą. Daugiau rūpin- kime lietuviškoms mokyk- lomis, o mažiau - partijomis ir vidaus politika. Remkime visus mus jungiančią Lietuvių Bendruomenę. Lietuvos vyriausybės atstovus priim- kime, bet nei pataikaukime jiem, nei tyčiokimės iš jų. Reikalaukime savo teisių. Remkime ne frakcijas ar partijas, o Lietuvos žmones. Remkime vargšus, našlaičius, tremtinius, šalpos organizacijas, mokyklas, bažnyčias ir patriotinę spaudą.

Istorija mena 120 metų tru- kusių Rusijos carų okupaciją ir priespaudą. Tūkstančiai buvo ištremti į Sibirą, žuvo rusų kariuomenėje, pasitraukė į Latviją arba Rusiją, pabėgo į užjūrius ir retas kuris begrijo.

Per Pirmąjį pasaulinį karą

rio Albertyno pasisakymai, kad Lietuva iš tiesų nebuvo okupuo- ta ir kad didžiausi laisvės kovo- tojai buvo sovietiniai partizanai ir jų vadai A.Sniečkus, yra tei- singi? Ar teisingas A.Brazauskos teigimas, kad nėra už ką atsipy- šti, kadangi ne Lietuvos, o MVD, NKVD ir KGB komunis- tai vykdė Lietuvos gyventojų genocidą? Ar tarp KGB pulki- ninkų ir generalų lietuvių ne- buvo? Ar jie dabar netarnauja Lietuvos valdžiai?

Kodėl prezidentas A.Brazauskas ir jo vienminčiai ragina iškilmingai minėti 1944-ųjų Lietuvos "išvadavimą", bet nutyli, kad tai buvo tik antrosios, dar ilgesnės ir žiauresnės sovietų okupacijos pradžia? Kodėl tebeše koma kolabo- rausių su vokiečiais, bet nutyli- ma apie kolaboravusius su rusais? Ir pagaliau - kodėl iki šiol vengia- ma vadinti tikrasis vardais nepri- klausomybės laikotarpi ir komunistų okupaciją?

Penkiasdešimt okupacijos metų ir dvasinė bei fizinė pries- pauða paliko gilius ir skausmin- gus pėdsakus. Antra tiek pri- reiks Lietuvai išsivalyti nuo so- vietinės ideologijos. Ar Lietuva turės tiek laiko? Ar susivienys pakrikusi opozicija? Ar atsiras protinė, sažininga, teisinga,

Esame lyg nukirstos šakos, jau prigiję svetimuoose kraštuose. Ar mes reikalingi Lietuvai? Kokia dabar mūsų, išeivių arba emigrantų, situacija? Daug apie

Trumpai apie įvykius

■ Seimo narys A.Endriukaitis kovo 10d. paskelbė Premjerui A.Šleževičiui adresuotą pareiškimą "Dėl Vyriausybės alkoholio politikos pragaištingumo". Jame rašoma, kad "įstatymo svarstymas LR Seime rodo, kad grumiasi dvi jėgos - galinga gamybos industria ir tautos sveika- tingumo, dorovingumo išlikimo idėja. Alkoholiniai gėrimai yra specifinis produktas, kurį reikia riboti, todėl čia ne laisvų ir teisių pažeidimas, o valstybės rūpinimasis piliečių sveikata. Deja, Vyriausybės intencijoje matome lobistinį primatą, o ne naują Lietuvos valstybei ir žmonėms".

■ Baltic News Service prane- ša, kad į Karaliaučių (dabar Kaliningradas) sugrįžo Baltijos lai- vyno desantinis jūros pėstininkų batalionas, dalyvavęs Čečenijos koloniniame kare. Šešiems kareiviams suteiktas Rusijos Fe- deracijos didvyrio vardas, visi kiti apdovanoti Rusijos ordinais ir medaliais. Cinkuotuose karstuose grįžo 26 žmonės, sužeistų 79.

■ Vilnius miesto profsajun- ginių organizacijų susivienijimas "Vilnius" kreipėsi į Seimo narius, prašydamas "dar kartą keisti profsajungų fondo Tarybos nuostatus, neleidžiant turto akcioneitui ar privatizuoti, nes... profsajungų turto dalybos vyksta tik profsajungų viršūnėse ir negvilde- nant turto panaudojimo klausimų".

■ Lietuvoje lankėsi Švedijos savanorių (Home Guard) vadasis gen. majoras Jan Olaf Borgen. Švedijos savanorių yra šimtas tūkstančių, jie gauna iš valstybės biudžeto mažiau nei vieną procentą lėšų ir yra mažiausiai kainuojanti valstybės iždu kariuomenės rūšis. Visi savanoriai turi teisę laikyti namie ginklą.

■ Kovo 9d. Vyriausybė atsi- sakė Lietuvoje laikinai prilausti Čečenijos vaikus našlaičius. Premjeras A.Šleževičius tai pa- aiškino lėšų stoka ir tuo, kad dar nėra atitinkamų įstatymų. Seimo narys R.Ozolas pranešė, kad

Esame lyg nukirstos šakos

Iš Algirdo Šilbajorio kalbos

JAV, Florida

Parengė Faustė Pilipaitienė

(nuvelta i 3 psl.)

1995m. kovas

TREMENYS

Nr. 11 (152)

2

1995m. kovo 25d. įvyksiančių savivaldybės tarybos rinkimų LPKTS kandidatų sąrašas

(Pabaiga. Pradžia Nr. 9)

Radviliškis

1. Antanas Stančikas
2. Vytautas Simelis
3. Augenijus Jurgauskas
4. Stasė Janušonienė
5. Nijolė Gedgaudienė
6. Vytautas Juozapaitis

- 41m. Aukštasis, gydytojas
- 38m. Aukštasis, pedagogas
- 48m. Aukštasis, kultūros darbuotojas
- 58m. Vidurinis
- 43m. Aukštasis, pedagogė
- 65m. Aukštasis, pedagogas

Raseiniai

1. Alfonsas Maciukevičius
2. Jonas Jakaitis
3. Artūras Milašauskas
4. Augustinas Zurlys
5. Vitalija Miklienė
6. Petras Mažuolis
7. Antanas Angelskis
8. Feliksas Petrėtis
9. Berita Juškienė
10. Antanas Vizbaras
11. Antanas Girčys

- 39m. Aukštasis, inžinierius
- 47m. Aukštasis, kelininkas
- 29m. Aukštasis, pedagogas
- 29m. Aukštasis, inžinierius
- 51m. Spec.vidurinis, felčerė
- 63m. Aukštasis, inžinierius
- 60m. Spec.vidurinis, bitininkas
- 45m. Spec.vidurinis, felčeris
- 42m. Aukštasis, pedagogė
- 47m. Spec.vidurinis, pedagogas
- 66m. Aukštasis, pedagogas

Skuodas

1. Juozas Šalčius
2. Stasys Valančauskas
3. Ramutė Vaitkiene
4. Veronika Pocevičienė
5. Lida Viskontienė
6. Mindaugas Petrauskas
7. Saulius Každailis

- 57m. Aukštasis, gydytojas
- 65m. Vidurinis
- 54m. Spec.vidurinis, buhalterė
- 58m. Spec.vidurinis, felčerė
- 44m. Spec.vidurinis, buhalterė
- 34m. Spec.vidurinis, agronomas
- 31m. Spec.vidurinis, braižytojas

Šakiai

1. Edmundas Nekraševičius
2. Vilhelmas Haasė
3. Vytautas Girdauskas
4. Dalia Grigaravičienė
5. Teresė Danutė Duobienė
6. Ksaveras Vaičiūnas
7. Laimutė Teresė Tamašauskienė

- 33m. Aukštasis, inžinierius
- 38m. Aukštasis, inžinierius
- 56m. Spec.vidurinis, agronomas
- 47m. Aukštasis, gydytoja
- 50m. Spec.vidurinis, medikė
- 57m. Aukštasis, miškininkas
- 44m. Spec.vidurinis, medikė

Šiauliai

1. Stanislovas Vaitiekūnas
2. Algirdas Briedis
3. Mamertas Kukčikaitis
4. Jadvyga Gražina Rimkevičienė
5. Vitalijus Liudvargas Orunas

- 55m. Aukštasis, inžinierius statybininkas
- 57m. Aukštasis, gydytojas
- 58m. Aukštasis, gydytojas
- 48m. Aukštasis, pedagogė
- 54m. Aukštasis, inžinierius

Šilutė

1. Ipolitas Vasiliauskis
2. Algirdas Červinskas
3. Vida Giedrikiene
4. Albina Gečienė
5. Regina Tamašauskienė

- 46m. Aukštasis, inžinierius
- 70m. Aukštasis, pedagogas
- 40m. Aukštasis, gydytoja
- 51m. Aukštasis, mokytoja
- 37m. Aukštasis, mokytoja

Tauragė

1. Viktoras Švedas
2. Mintautė Bakanaitė
3. Algirdas Turčinavičius
4. Rasa Šuklienė
5. Alfonsas Zaleckas
6. Gediminas Katinas
7. Romas Zaveckas
8. Regina Barzdaitienė
9. Algimantas Butkus

- 34m. Aukštasis, inž.mechanikas
- 52m. Aukštasis, ekonomistė
- 41m. Aukštasis, inž.mechanikas
- 47m. Aukštasis, gydytoja
- 37m. Spec.vidurinis, inž.statybininkas
- 65m. Spec.vidurinis, mechanikas
- 55m. Spec.vidurinis, inž.statybininkas
- 36m. Aukštasis, ekonomistė
- 61m. Aukštasis, vet.gydytojas

Telsiai

1. Julius Deveikis	50m.	Spec.vidurinis, inž.statybininkas
2. Vytautas Vežkauskas	63m.	Aukštasis, inž.statybininkas
3. Algimantas Chmieliauskas	63m.	Aukštasis, ekonomistas
4. Vladas Petrus	78m.	Nebaigtas aukštasis, buhalteris
5. Elvyra Pralgauskienė	65m.	Vidurinis, buhalterė

Ukmergė

1. Vytautas Grusauskas	43m.	Aukštasis, inž.energetikas
2. Aleksandras Gražys	50m.	Aukštasis, inž.metalurgas
3. Ričardas Šeibokas	46m.	Aukštasis, inž.mechanikas
4. Kazimieras Giedraitis	59m.	Spec.vidurinis, techn.mechanikas
5. Gailutė Tamaševičienė	55m.	Aukštasis, inž.mechanikė
6. Vytautas Bubas	54m.	Aukštasis, inž.metalistas
7. Tamara Reingardienė	49m.	Aukštasis, pedagogė
8. Marija Žukauskienė	42m.	Aukštasis, gydytoja
9. Vaclovas Bareika	39m.	Spec.vidurinis, techn.energetikas
10. Aldona Rozmanienė	47m.	Spec.vidurinis, buhalterė
11. Juozas Galiauskas	43m.	Aukštasis, gydytojas
12. Birutė Markevičienė	40m.	Aukštasis, provizorė

Utena

1. Vitalijus Buchoveckas	41m.	Aukštasis, inž. mechanikas
2. Kazimieras Kunčina	53m.	Vidurinis, ūkininkas
3. Skirmantas Trapnauskas	37m.	Aukštasis, matematikas
4. Elvyra Pupkuvienė	46m.	Aukštasis, biologė
5. Steponas Ūdras	62m.	Spec.vidurinis, tech. mechanikas

Varėna

1. Vytautas Kaziulionis	65m.	Vidurinis, automechanikas
2. Anelė Narvičienė	70m.	Nebaigtas aukštasis, pedagogė
3. Jonas Subačius	42m.	Aukštasis, pedagogas
4. Vincas Zamarys	38m.	Spec.vidurinis, žemės ūkio spec.
5. Vytautas Gutauskas	56m.	Vidurinis, fotografas
6. Juozas Baranauskas	50m.	Aukštasis, ekonomistas
7. Vytautas Valentukevičius	59m.	Aukštasis, pedagogas
8. Jonas Paleckas	34m.	Spec.vidurinis, žemės ūkio spec.

Vilkaviškis

1. Keštutis Dambrava	65m.	Aukštasis, pedagogas
2. Milda Aldonienė	47m.	Aukštasis, gydytoja
3. Kostas Janulaitis	68m.	Spec.vidurinis, agronomas
4. Vincas Bačinskas	65m.	Aukštasis, ekonomistas
5. Danielius Gudelis	52m.	Aukštasis, inžinierius
6. Valentinas Piečiukaitis	52m.	Aukštasis, pedagogas
7. Stasys Antanas Alkevičius	54m.	Aukštasis, architektas

Vilnius

1. Petras Musteikis	55m.	Aukštasis, inžinierius
2. Vytautas Čereška	46m.	Aukštasis, ekonomistas
3. Romaldas Palaima	49m.	Aukštasis, ekonomistas
4. Janina Kaminskaitė	37m.	Aukštasis, matematikė
5. Irena Kalėdienė	40m.	Aukštasis, ekonomistė
6. Povilas Algimantas	58m.	Aukštasis, inž.kelininkas
7. Elza Grundienė	50m.	Aukštasis, filologė
8. Vitas Budrys	59m.	Aukštasis, inž.statybininkas
9. Petras Gvazdauskas	61m.	Aukštasis, inž.sanotechnikas
10. Zenonas Lupeikis	60m.	Aukštasis, mokslo daktaras, docentas
11. Leonas Algimantas	67m.	Aukštasis, inž.miškininkas
Kazlauskas	70m.	Aukštasis, inž. statyb. ir architektas
12. Vytautas Kvederas		

Zarasai

1. Vitalija Karlienė	47m.	Aukštasis, pedagogė
2. Alfredas Vosylius	38m.	Aukštasis, inžinierius
3. Gintautas Pranskūnas	43m.	Aukštasis, architektas
4. Viktoras Petkevičius	56m.	Aukštasis, ekonomistas
5. Elzbieta Arulienė	43m.	Vidurinis, buhalterė

Trumpai apie įvykius

(atkelta iš 1 psl.)

jau parengtas projektas įstatymo dėl nukentėjusių nuo stichinių ir socialinių nelaimių kitų šalių žmonių laikino priėmimo į Lietuvą. Katalikiškų organizacijų jaunimo kapelionas kun. R. Grigas tuo reikalu kreipėsi į Seimą, teigdamas, kad "paskleistas gėris, parodytas gailestingumas visuomet sugrįžta į parodžiuosius".

■ Kovo 13d. Seimo rūmuose Lenkų rinkimų akcija ir Lenkų Sajunga surengė spaudos konferenciją.

Buvo kalbama apie pasirengimą savivaldybių rinkimams. Lenkų rinkimų akcija pasiryžusi kovoti už trikalbystę. Du kalbėtojai po keletą sakinių pasakė baltarusių ir rusų kalbomis, o visa konferencija vyko... lenkų kalba, visiškai ignoruojant valstybinę kalbą.

Neįmanoma paaiškinti, kaip šalies širdyje Seimo rūmuose buvo pasityčiota iš Valstybinės kalbos įstatymo, užut parodžius deramos ir privalomas pagarbos įstatymui. Pavyzdžiai:

Vadovautis

tiesos ir teisingumo principais

Kovo 2d. Lietuvos Vyskupų konferencija paskelbė savo požiūri į artėjančius savivaldybių rinkimus. Dokumente rašoma, kad "vykstant esminiams pokyčiams visose gyvenimo srityse, matome, kiek daug iš kiekvieno piliečio jie pareikalauja išminties, atsakomybės ir sąžiningo darbo... Bažnyčios dėmesio centre visuomet buvo ir yra žmogus, jo harmoninės augimas ir tobulėjimas... Bažnyčios socialinis mokymas nuolat pabrėžia artimo meilės ir teisingumo, pagarbos kiekvienam asmeniui ir jo teisėms principus... Renkantiems savo atstovus ar renkamiems labai svarbu vadovautis tiesos ir teisingumo principais. Rinkimų kandidatai tejučia atsakomybę tarnauti žmonėms, kurie jais pasitikėjo, o rinkimų dalyviai išmindingai tei vertina kandidatų moralines savybes bei sugebėjimus, sąžiningumą, pagarbą ir meilę žmogui, pasiukojančią darbą bendram gériui. Balsuojama bus už partijų sąrašus, todėl būtina pažinti ir partijų veiklos nuostatas. Katalikai privalo patikrinti, ar partijos programa atitinka krikščioniškos moralės principus.

Lietuvoje vis labiau pasireiškia moralinis nejautumas, skatinantis pažeisti elementarias dorovės normas... Atsakomybės už savo poelgius stoka sukelia šiandienos negeroves. Ar jos bus pašalintos, daug priklausys nuo kandidatų požiūrio į socialinį teisingumą, šeimą, švietimą, jaunimo auklėjimą, pagarbą negimusiai gyvybei... Pažeidžiamiaus, labiausiai laukiantys pagalbos yra silpnieji, ligoniai, pensininkai. Skurdžios pašalpos ar pensijos, netobulas medicininis aptarnavimas ir nepakankamos socialinės garantijos stumia juos į vargą ir neviltį... Mes, Lietuvos Vyskupai, pasitikime Bažnyčios narių samoninguu ir tikimės, kad rinkėjai išrinkis vertus savo atstovus".

Šie Bažnyčios hierarchų žodžiai verti dėmesio.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRLAUSYBĖS RŪMU

Konservatoriai apsiriko- grobstymo mastai didesni

Kovo 9d. spaudos konferencijoje vienas iš konservatorių lyderių ekspremieras G.Vagnorius teigė, kad pasitvirtino beveik visų Tėvynės Sajungos siūlymu, kaip gaivinti šalies ūkį (apie tai rašėme "Tremtinio" 1994m. Nr.35, 36 ir 1995m. Nr.1) teisingumas. Tačiau prognozuojant ekonomikos atsigavimo pradžią nebuvu įvertinti dideli valstybinio turto grobstymo mastai ir nebuvu tikimasi, kad "bus priimtas ekonomiką paralyžiuojantis valiutų valdybos modelis". Kalbėtojo nuomone, įgyvendinus konservatorių siūlymus, per pastaruosius pusantro metų pramonės gamyba ir gyventojų perkamoji galia būtų padidėjusi du ar net du su puse karto. "Lito prirešmą prie dolorio galima laikyti stambia korupcine afera, kurios neigiamos pasekmės ekonomikai dešimtimis kartų viršys skandalinę litu spausdinimo bylos istoriją", - tvirtino G.Vagnorius. Pasak jo, litu "atrisimo" nuo dolorio pasekmės gali būti katastrofiškas, jei tai įvyks pavėluotai. Valiutų valdybos modelis didina infliaciją, kadaangi apyvartoje daugėja "nepadengtų litų". Konservatorių lyderis sakė, kad plačiai pritariama ekonomikos gaivinimo planui, o ypač monetarinei politikai. Priprāžstama, kad litas yra nuvertintas, o reali jo vertė ir toliau krinta. Visa tai stabdo įmonių veiklą, brangina eksportą ir pigina importą, todėl mūsų įmonės priverstos dalį savo pajamų atiduoti užsienio įmonėms, didėja užsienio prekybos deficitas, stabdomos užsienio investicijos, nes didėja palūkanos už dolorius. Remtina idėja, išplėtus priėdotosios vertės mokesčio bazę, patį mokesčių sumažinti nuo 18 iki 13 procentų. Konservatorių lyderis teigė, kad valstybės skola jau arteja prie 700 mln. dolorių ribos, prekybos deficitas pasiekė astronominę 525 mln. dolorių sumą, o valstybės vidaus skola beveik pusė milijardo litų, taigi įsisiskolinimas prilygsta valstybės biudžetui. Šie pinigai buvo "pravalgyti", o turėjo būti išleisti investicijoms, ūkiui gaivinti. Jis priminė, kad iki 1992 metų Seimo rinkimų neturėta nei užsienio, nei vidaus skolų, o biudžetas buvo subalansuotas.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

A.Endriukaitis meta priekaištą ESBO komisijai

Seimo narys A.Endriukaitis, Estijos, Latvijos ir Lietuvos tarpparlamentinių ryšių grupės su Čečėnija koordinacinės tarybos pirmininkas, kovo 6 ir 8 dienomis paraše laiškus Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai. Čia konstatuoja ma, kad į Maskvą atvykusiai ESBO pirmininko atstovo I.Djarmati delegacijai Rusijos valdžia padiktavo savo vykimo į Čečėniją sąlygas: "Patikslinti Rusijos poreikius ir ESBO galimybes suteikti humanitarinę paramą, ginti žmogaus teises, demokratines normas, atkurti teisėtvarką ir konstitucinį teisėtumą, vėliau surengti rinkimus. Tokia formulotė nutylė ir paneigia pagrindinę konflikto priežastį - čečėnų tautos apsisprendimo teises pripažinimą ir įgyvendinimą. Tai atitinka šiandieninį Rusijos elgesį ir ją tenkina".

I.Djarmati kaltinamas tuo, kad neprotestavo, kai žinomas žmogaus teisių gynėjui S.Kovaliovui nebuvu leista vykti į Čečėniją kartu su ESBO delegacija, kad jis teigia, jog Dž.Dudajevas negali pretenduoti į teisėtai išrinktą lyderį. Antroji ESBO grupė, vadovaujama p.L.Ambergo, taip pat susitiko tik su Rusijos puse, o prezidento Dž.Dudajevu konstitucinę valdžią ignoravo.

A.Endriukaitis rašo, kad "ESBO Čečėnijos reikalų komisija, užuot įvardijusi Rusijos masinius žmogaus teisių pažeidimus, paprasčiausiai vykdo Rusijos nurodymus ir attieka į jai palankaus, pasyvaus ir selektyvaus stebėtojo vaidmenį. Ponai I.Djarmati ir L.Ambergas nesiengia kaip savarankiški nedidelės tautos teisių gynėjai, o iš esmės pridengia Rusijos intervenciją, stengdamiesi jai padėti be atsakomybės išeiti iš nepatogios nusikalstamos padėties". Seimo narys teigia, kad "Rusijos atsakomybės už prievertą įvardijimo ir fiksavimo pakeitimą "demokratinių" rinkimų rengimų Čečėnijoje visiškai neatitinka jokių teisės ar moralės sampratos, ir siūlo pakwesti į ESBO grupę Baltijos šalių atstovus "konsultantų, ekspertų ir dalyvių teisėmis".

persiregistravo nauju pavadinimu - nauja suknėlė panelės ne-pakeičia. Kita vertus, toks teisinis aktas rodo organizacijos paveldo perimamumą. Naivu aiškinti, kad perimami milijonai (ar milijardai), automobiliai, taburetės ir atsirkintas ideologinis paveldas, atmetus istoriją su tamšiu, kruvinu šleifu.

Seimo pirmininkas, matyt, samoningai paminėjo tik tuos, kuriuos "persekiuojo, trėmė, kalino, kankino, nuskurdino". Kodėl nutilėti nužudyti, numarinti, sušalę, žuvę pokario kovose? Turbūt ši kaltė sunkiausiai slėgia sąžinę buvusiai kompartijai. Išeitų, kad ir atsiprašymas netikras, nepilnas. Ir vėl akiavidažiai matyt, kad jau suvokiamas visuomenės nerimo priežastis. Kaip jau ne kartą minėjome, ją pašalinti gali Pasipriešinimo kai-kotarpio teisinis pripažinimas. Tautos teisėta savigna. Nepilnas atsiprašymas suponuoja spėjimą, kad atsiprašytojas lyg ir pateisina laisvės kovotojų žudymą, sakysim, Tuskulėnų duobes.

Č.Juršėno mintis, kad "tik atsiprašę užbaigsimė atgailą ir galesime siekti tikros santarvės" priimtina, bet su esmine pataisa-tikroji santarvė galima tik teisingumo pagrindu. Jokių praradimų jau nesusigrąžinsime, tačiau teisingumas turiapti sovietmečiu suskaidyto susiomenės santarvės būtina sąlyga.

Atsiprašymo žodžiai. O tikslai?

Kovo 11-ąjį iškilmingame Seimo posėdyje Seimo pirminkas Č.Juršėnas pasakė tokius žodžius:

"Daugiau kaip 20 metų aš buvau LKP narys. Jaučiu moralinę atsakomybę už tuos, kurių partijos vardu padarė nusikaltimų tautai ir Lietuvos valstybei. Todėl šiandien noriu atsiprašyti visų tų Lietuvos žmonių, kurie tais sunkiais laikais buvo persekiojami, tremiami ir nuskurdinti. Noriu atsiprašyti už tuos buvusius komunistus ir tuos nepartinius, kurie kolaboravo su pavergejais, persekiuojo, trėmė, kalino, kankino, nekaltus žmones. Tokius atsiprašymo žodžius šiandien ištartų ir mano bendraminčiai. Tikiuosi, jog man priartau ir tie buvę komunistai, kurie dabar priklauso ne vien Demokratinei darbo partijai, bet ir Tėvynės Sajungai (Lietuvos konservatoriams), Centro sajungai, kitoms partijoms. Tik atsiprašyti mes užbaigsimė atgailą ir galesime siekti tikros santarvės". Seimo pirmininkas dar kartą patikino, kad Lietuvos kompartija ir Lietuvos demokratinė darbo partija - tai ne ta pati organizacija.

Pirmiausia tokis pareiškimas yra pirmas viešas aukšto LDDP ir valstybės pareigūno atsiprašymas ir jų negalima nereaguoti, dar blogiau - numoti ran-

Artėja rinkimai. Ši kartą tik i savivaldybes. Pats laikas apsispresti, kam patikésime savo įgaliojimus? Kai kas mano: o gal iš viso nebalsuoti? Esą tie rinkimai nedaug ką tenulems, kol tebegaliajų dabartiniai įstatymai: gyvenimas vis tiek nepalengvėsių. Taip nevalia galvoti. Jei dabar sugebésime sutelkti jégas, tai neblogai pasiruošime kitiems balsavimams.

Kovos arenosje išsirikiuoja kairieji ir dešinieji. Kairiųjų pusėje dvi pasaulys garsios partijos - socialdemokratai ir buvusieji komunistai. Dešiniųjų bei vidurio pozicijas užpildo 17 mikropartijelių, kurių pusė nesurinks po 5 proc. balsų.

Geriausiai pasirengę buvusieji "partiečiai". Jie vieninti, turi daug senų pažystamų. Taip pat gerai žino visus įstatymus "plyšius". Jie gana turtingi, todėl daug kam gali kilti klausimas, kodėl jie taip atkakliai veržiasi į Valstybės valdymą? Atsakymas paprastas. Šiuo metu dar ne visai užbaigtas turto privatizavimas, todėl valstybė gauna nepaprastai didelės pajamas, o dabartinėmis sąlygomis sunku sukontroliuoti, kur ir kokiemis tikslams jos sunaudojamos. Didelė dalis to turto, vadovaujantis nevykušais įstatymais, išgrobstoma.

Iškyla ir daugiau klausimų. Kaipabar privatizuojamas turtas buvo užgyventas? Ar tie pinigai buvo surinkti iš mokesčių mokėtojų? Jei taip galvotume, tai būtų didelė klaida. Biudžetinių lėšų vos užtekdavo valstybingumo išlaikymui ir partiečių turistinėms kelionėms. Be to, Lietuva je pramonė ir žemės ūkis sparčiau plėtojosi negu kitose respublikose. Čia vėl kyla klausimas - kodėl?

Už ką balsuosime?

Šiuos klausimus bus lengviau atsakyti žvilgtelėjus į čia pridedamą lentelę.

Lentelėje pavaizduoti 15 buvusių respublikų 1976m. indelių taupomuosiuose bankuose dydžiai (proporcionali kiekvienam šalies gyventojui). Lietuvių indėliai trigubai didesni už atsiliekančią šalį. Per paskutinį dešimtmétį tie skiriamai dar labiau padidėjo. Kiekvienam gyventojui Lietuvoje teko po 2430 rublių. Šie įnašai labai padidindavo mokesčių forma iš gyventojų surinktas pajamas. Tos pajamos kaip tik ir padėjo plėtotis mūsų ekonomikai. Už šiuos pinigus būdavo statomi gyvenamieji namai, gamyklos, plečiamas prekybos tinklas, tiesiamai keliai, kuriamas jūros ir oro laivynas. Be to, iš jų dar būdavo dotuojamas žemės ūkis. Pigesnėmis kainomis parduodami žemės ūkio produkciją, mai-nais už tai gaudavome kuro bei žaliaių savo krašto pramonei.

Dabar šis visas turtas privatizuojamas, o pinigai negražinami tikriesiems savininkams, bet skirstomi LDDP vadovų nuožiura, arba "saviesiems" pardavinėjamas tariamai visų bendromis jėgomis užgyventas turtas papigintomis kainomis. Tikriesiems savininkams bus išmokama tik 1/30 dalis buvusių įnašų vertės, ir tik tada, kai bankuose susidarys nežinomas kilmės materialinių vertybų sankaupos. Tai reiškia, kad sumos bus grąžinamos ne tiems, kurie jas padidėjo.

Kas buvo tie žmonės, kurie pinigus

nešdavo į taupomus bankus? Tai darbčiausias ir neturtingiausias gyventojų sluoksnis. Šie žmonės, norėdami išsigyti vieną kitą vertingą daiktą, o gaudami mažas pajamas, turėdavo keliolika metų taupyti. Namuose laikyti pinigus neaugu, be to, valstybė (komunistinė) garantuodavo, kad pinigai nežus.

Kaip tie neturtingieji, gaudami mažus atlyginimus, galėjo suraupytis? Jie dirbdavo po 15-16 valandų per dieną. Kai miečiai augindavo gyvulius, parduodavo valstybei apie 1/3 dalį visų žemės ūkio gėrybių. Miestiečiai versdavosi amatais, dirbdavo antraelėse pareigose, privačiose statybose, augindavo daržoves.

Sugrižę į valdžią, buvusieji komunistai visas teisėtai žmonių užgyventas santaupas atėmė, tačiau nepalietė turtingių, nesažiningai išsigytų vertybų. Ar neše turtingieji savo santaupas į bankus? Ne, nes bi jojo, kad nepaaiškėtu, kaip tas turtas išgutas. O jų pajamos būdavo labai didelės. Gamyklių vadovai, partijos ir vyras vyriausybės darbuotojai, ypatingu žinybų pareigūnai, mažiau negu 1 proc. šalies gyventojų nežinojo tikrujų savo méniesio pajamų. Kiek jie panorėdavo, tiek ir pasiimdavo. Ne vienas už įvairias pasaulygas imdavo kyšius. Kiti prekiadavo deficitinėmis prekėmis, gaudami didelį antkainį. Treti gamyklose bei statybose grobystydavo medžiagą, o iš dalies ir pinigus. Visa tai žlugdė šalies ekonomiką, be to, menkindavo gaminių kokybę, būdavo daug broko.

"Gabūs" funkcionieriai nori dar bent keletą metų išsilaikyti valdžioje, kol bus galutinai baigta privatizacija. Ar 99 proc. gyventojų gali apsiginti nuo išnaudojimo? Gali. Bet tik būdami vieningi. Už LDDP balsuos jų šeimos nariai, taip pat kai kurie giminės ir artimieji bei tie, kurį darbinė veikla nuo jų priklauso. Viljančiais pažadais jie gali daug ką suklaudinti. Svarbiausias jų metodas - palaužti žmonių tikėjimą, paskatinti juos neiti balsuoti. Jei rinkimuose dalyvautų mažiau negu pusė gyventojų, o balsuojančių pasiskirstys vos ne į 20 atskirų grupelių, LDDP grupė vėl gali būti stambiausia.

Pranas MONTARTIS

Buvusių santaupų lyginamoji lentelė

Respublika	rb
Lietuva	614
Estija	576
Latvija	490
Rusijos federac.	432
Armėnija	423
Ukraina	423
Baltarusija	401
Gruzija	401
Kazachija	262
Moldova	219
Kirgizija	176
Azerbaidžanas	164
Turkmėnija	160
Uzbekija	127
Tadžikija	124

Kas atima A.Šleževičiaus "garbę"?

Vasario 9d. "Lietuvos aido" 28 psl. aprašytas teismas dėl A.Šleževičiaus užgauto "orumo", o prie jo fotomontažas. Ministras pirmmininkas su savo komanda ir greta stovintis Vytautas Landsbergis.

Koks vaizdas! Taip ir knieti paklausti: "Buvę draugai komunistai, o dabar ponai LDDP-Seimo dauguma, ar ne Vytauto Landsbergio nuopelnai tautai daugiausia atėmė jūsų nepelnytos garbės? V.Landsbergio dėka gyvename nepriklausomoje Lietuvoje. Atgimė mūsų dvasia, lietuvišumas. Visas pasaulis sužinojo, kad yra prie Baltijos jūros Lietuva, užmegzt Lietuvos valstybės diplomatinių ryšių. V.Landsbergio dėka išvesta okupantų kariuomenė 1991m. sausio 13d. Vytautas Landsbergis kartu su visa Tauta nepriklausomybę apgynė ir įtvirtino. Skaudu, kad kolūkiečiai, tarybinių ūkių darbuotojai nesuprato, kad komunistinei santvarai priėjo galas, kad sovietinių ūkių sistema per pusę amžiaus susikompromitavo. Gaila, kad leido buvusiems komunistams vadovauti privatizacijai, žemės

ūkio reformoms.

Toli būtų pažengusi Lietuva, jeigu iki šių dienų prie jos vairo būtų buves V.Landsbergis, o ministru pirmmininku Gediminas Vagnorius, jeigu prieš reformas nebūtų rengiami komunistų sąmokslai.

Atėjus į valdžią LDDP, klesi nesažiningumas, apgraulė, parasto žmogaus plėšimas. Galima paminėti daugybę pavyzdžių. Pradėkime nuo energetikos. Buvo skelbiamas: "Pirkite elektros skaitiklius - mokesčių už sunaudotą energiją per išeigines dienas ir naktimis perpus mažiau. Buvo kainos 6 ir 12 ct, o dabar - 11 ir 16 ct! O kiek skriaudų ir apgraulės patyrė kaimas. Kai net už pieną, superkamą po kelių centus, nebuvuo atskaitoma su žemdirbiu. O kiek vertelgų, pasivadinusių "firmos darbuotojais", dingos su visais žemdirbių pinigais? Tūkstančius žmonių apgavo "Sekundės bankas". Lietuvoje yra daugiau kaip 10000 kalinių, bet tik maža jų dalis bedirba. Ir jie ant visuomenės sprando. Tokią armiją reikiaria išlaikyti!

Man gėda už Lietuvą, kad

per tokį trumpą laiką LDDP sugebėjo priveisti tiek ubagų, benamių, o sau jėlė žmonių viešai pasisavino visos Tautos turtą.

Daugiau kaip 90 proc. Lietuvos piliečių gyvena žemiau skurdo ribos. Dėl to daug savižudybių, žudynių, smurto, vagysčių. Ir tų nusikaltimų daugėja! Per LDDP valdymo laikotarpį, jeigu kokia firma ar įstaiga pradeda atsigauti, tuoju apkraunama mokesčiais, kad sužlugtų, o paskui, kaip subankrutavusi, praryjama LDDP našrių arba Seimo daugumos draugų. O ką daro A.Šleževičiaus komanda su Lietuvos mišku? Ištisi plotai iškertami, o pirmarūše mediena išvežama į užsienį. Dėl klastingos LDDP politikos užsieniečiai nenori investuoti pinigų į Lietuvos žemės ūkį ir pramonę. Tik atidarei kioskelį mažmeninėmis prekėmis prekiauti, tuoju mokesčiai. Kiek kainuoja patentas, o iš ko mokėti ir kokiom kainom turi parduoti tą prekę, kad gautum pelno? Privatus taksi vairuotojas prasto vi po 10-15 valandų, o gauna 10-15 Lt, sugedus automašinai, su-

Savininkams negražintą žemė valstybė pardavinėja. Tarsi

valdžia norėtų, kad valstietis atsisakyti nuosavos žemės, o po to ji būtų pusvelčiui superkama ir steigiamai dvarai, paprastus žemdirbius verčiant baudžiavu-ninkais. Vis dar nenorima gražinti žemės pajūrio zonose, o tik kompensaciją - po 20 arų.

Gyvenimas gerėja, bet ne parastu žmonių, šalies daugumos

o valdininkų. Seimo daugumos.

Vakarų valstybėse už korupciją, kyšininkavimą, valstybinio turto grobimą įstatymas baudžia nuo 10 iki 15 metų kalėjimo konfiskuojant turtą, o pas mus?

A.Šleževičiau, priimkite tokį įstatymą, tada nereikės paimam bylinėtis su ponu Vytautu Landsbergiu!

Petras NEVERAUSKAS
Palanga

Dvejopa logika

LDDP vadai ir krikštatėviai išuko pašelusių karusele: vos spėja vieni grižti iš kokios dausų šalies, kiti jau mauna į kitą. Kam ir dėl ko tai reikalinga, tesprendžia geriau išmanantys diplomatių. O man skaudžiai grybštelėjo širdį, kai iš pradžių p.Šleževičius, o tuojo po jo ir p.Brazauskas be jokios savigarbos Izraeliui atsiprašinėjo už žydus, už jų tautos naikinimą ir naikintojus Lietuvos. Kiek ir kam tai buvo naudinga - tesprendžia istorija. Bet man ne suprantama keista jų logika: neva už nusikaltimus žydams kalta visa lietuvių tauta, nors tuo tegalima apkaltinti tik labai mažutę tautos dalį.

Be to, nelogiški tie atsiprašinėjimai ir kitu aspektu. Kiek kartų buvo priminta Lietuvos kompartijos nariams, kad bent atsiprašytų savo tautos už sovietmečiu jai padarytą blogį, už trėmimus, pažeminimus, žudynes. Deja, atsakymas vienas: ne mes, t.y. DDP-iečiai, taip padarėme. Mes atseit tuo laiku dar net ir partijoje nebuvoome, tad ir atsiprašyti nera ko. Jei jau taip, tai kodėl tada mano, mano tévų ir giminių vardu kažkas atsiprašinėja už tai, ko nei aš, nei mano artimieji tikrai nepadarė?

Deja, komunistų logika visada buvo ir liko dvejopa: viena taima komunistams (jie visada ir visur teisūs), o kita - nekomunistams.

A.LAVINSKAS

Kaunas

1995m. kovas

REMIUS

Nr. 11 (152)

5

Teisė i laisvę

Vakarų politikų pasiskymuose dėl Čečenijos pasarausias mėnesiais nuskambėjo ir tokia frazė: "Čečenai neturi teisės būti laisvi". Idomu, kaip tai jums patinka? Man nepatinka, negaliu su tuo sutikti. Itin paradoxalu būtų, jei amerikiečių mastymas pakryptų tokia linkme. Amerikos liberalizmui tai reikštū tiesiog sumaištį, križę nejau Laisvės tévynė pasisako prieš laisvę? Nepuoštū jos né dvigubų standartų taikymas, dažnai vadintamas "pragmatizmu". Panagrinékime ką tik ciutotą nuomonę.

Taigi ar turi čečenai ir Čečenija tokią teisę, ar ne? Jei ne, tai klausime: kodėl? Cia verta susimąstyti, nes lengvas neigiamas atsakymas skamba pernelyg balsai. Dievas žino, kas gali nulemti ir kas turi įgaliojimus spręsti apie ištisų tautų svarbiausias teises? Ypač jeigu jos šimtmečius, tūkstantmečius gyvena savo teritorijoje, puoselėja savo kalbą, papročius ir visas kul-

tūros apraškas, apibūdinančias tautinę tapatybę. Kas gali nuspresti ir teikti ištarmę tokią tautų laisvei ir jų suverenitetui? Kitos tautos? Svetimos vyriausybės? Kokia jie turi teisę smerkti savo brolį, atimti iš jo laisvę?

Kyla ir kitas klausimas: ar alžyriečių arba birmiečių kova dėl nepriklausomybės buvo antikonstitucinė? Gal ji pažeidė tarptautinę teisę? Ko gero, galėtu me net sutikti - taip, arba tada taip atrodė. Bet nieko nenulelmė pats atrodymas - šios tautos turėjo pakankamai valios, tvirto siekio ir jos laimėjo. Galų gale ne vien pasiekimas buvo pripažintas, bet ir teisė siekti nepriklausomybės. Tegu ne iš karto, tegu post factum: taip, jūs turėjote teisę siekti, kovoti. Ir Čečenijos rezistencija baigsis taip pat - kuo greičiau Rusijos valdžia nuspręs eiti derybų keliu, tuo geriau bus visiems. Verta prisiminti Baltijos kelią: Lietuvos, Latvijos ir Estijos veiksmus atkuriant nepriklausomybę po 50 metų sovietų okupacijos, kurią Maskva irgi buvo "sukonstitucinusi".

(Iš prof. V.Landsbergio pranešimo, skaityto Čikagos universitete 1995m. vasario 10d.)

Paminėjo pirmajį Nepriklausomybės penkmetį

Kovo 10d. Vilniuje, Menininkų rūmuose, įvyko režisieriaus Vytauto V.Landsbergio (prof. V.Landsbergio sū-

partizanas. Renginyje dalyvavo prof. V.Landsbergis, LPKTS prezidentas B.Gauskas, grupė Seimo narių, Kovo 11-osios Akto signatarų, visuomenės veikėjų.

Tą patį vakarą Akademiniame dramos teatre įvyko įspūdingas Nepriklausomybės atkūrimo penkmečio minėjimas, surengtas Tėvynės Sąjungos (Lietuvos konservatorijos) iniciatyva. Pranešimą padarė Tėvynės Sąjungos pirmyninkas prof. V.Landsbergis. Jis išryškino dvi nepriklausomos valstybės koncepcijas. Viena - tai "Lietuvos, kaip kitos, nepriklausomos valstybės, ne Sovietų Sajungoje, bet kaimynystėje", ir kita, su šia konkuruusiu "suverenitetinės" Lietuvos autonomijos

koncepcija. Laimėjo, kaip žinome, pirmoji. Tai "principinė takoskyra", o jos šaknys iš praeities. "Iš ginkluoto Lietuvos pasipriešinimo tebepleveno veikiau legendinė romantinė laisvės dvasia; ji tebebuvo gyva partizanų dainose, savotišku netiesioginiu būdu perteikdama bent principą, kuris, kaip dabar visi žinome, buvo teisiškai išreiškotas 1949 metų Lietuvos Laisvės Kovos Sajūdžio Vasario 16-osios deklaracijoje: išsilaisvinimo kova yra teisėta ir gina teisinius konstitucinius nepriklausomos valstybės pamatus, o bendradarbiavimas su priešu smerkiamas; visiems Lietuvos pilieciams garantuojamos lygios teisės atkurtoje valstybėje; komunistų partija nelaiko-

ma teisine partija, o asmenys, susitepę išdavystėmis arba krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos teismą. Naujasis Lietuvos Sajūdis - jos demokratinio ir nepriklausomybės persitvarkymo sąjūdis - pagrindinius dalykus suprato kaip tik taip". Pirmasis Parlamentas atmetė LKP peršamą nepriklausomybės atgavimo principą "Stepas paskui Stepą".

Pirmais nepriklausomybės atgavimo penkmečio minėjimas baigėsi simfoninio orkestro atlikta Liudvigo van Beethoveno Penktąja simfonija. Dirigavo Nacionalinės premijos laureatas G.Rinkevičius.

Paulius DEMIKIS

Edmundo SIMANAČIO nuotraukos

Apvalykime savivaldybes!

Kovo 4d. Vilniuje įvyko Lietuvos Sąjūdžio konferencija, priėmusi du dokumentus dėl savivaldybių rinkimų. Kreipimėsi į Lietuvos piliečius konferencija "ragina visus aktyviai dalyvauti savivaldybių rinkimuose. Turime atskiratytį pilietinės apatijos, nuovargio ir bejėgiškumo nuotaiką. Rinkimai - tinkamiausia proga apvalyti savivaldybes nuo korumpuotų pareigūnų ir "partinės kolūkinės" nomenklatūros, sulaužyti nusistovėjusią savivaldybių darbo rutiną. Bendromis pastangomis parodykime, kad savivaldybės gali ir turi tampačių žmonėms".

Kitame dokumente, adresuotame demokratinėms dešiniųjoms partijoms, rašoma, kad "Sajūdis, matydamas valdančiosios partijos pastangas suskaidyti demokratines jėgas artėjančiuose savival-

dybių rinkimuose, ragino Sąjūdžio dvaisai artimas partijas sudaryti jungtinius kandidatų sąrašus", ir išreiškiamas nuogastavimas, jog daugelyje rajonų "rinkėjai turės atsirinkti iš didesnio partijų skaičiaus" ir dėl to gali pasikartoti liūdna 1992 metų Seimo rinkimų patirtis. Tada demokratinės jėgos prarado 15 proc. balsų. "Dešiniųjų partijų vadovai, atsisakydamis sudaryti bendrus sąrašus, prisiima didelę atsakomybę už rinkimų rezultatus ir būsimųjų savivaldybių darbą. Konferencija įpareigoja Sąjūdžio tarybą ir toliau puoselėti demokratinių partijų vienybę... ir siūlo visose savivaldybėse išrinktiesiems į tarybą dešiniųjų partijų ir politinių organizacijų nariams sudaryti Tėvynės San-

taros koalicijas", - rašoma dokumento pabaigoje.

Kaip rodo skelbiami kandidatų sąrašai, LPKTS sudarinėjo kandidatų są-

Edmundo SIMANAČIO nuotrauka

rašus, atsižvelgdama į kiekvienos apygardos realią politinę situaciją, glaudžiai bendradarbiaudama su dešiniųjoms partijomis.

Teodoras ČIAPAS

"Saliamonika" išmintis-neisiu balsuoti

Lietuvos laikraščiuose daugybė skundų, verksmingo guodimosi, nepasitenkinimo Seimu, valdžia, p.Brazauskui, policija, prokuroru, teismais. Tie nusiskundimai baigiami taip: "Neisiu balsuoti"... Ką tai reiškia? Ar tie "rašytojai" nori pagadinti tuos, kuriais jie skundžiasi, ar tuos, kurie reikalauja referendumo, kad būtų grąžinamos nusavintos žmonių santaupos? Tie, kurie néjo balsuoti per ankstesnius balsavimus, netiesiogiai balsavo prieš referendumą. Taip ir žmonių santaupos pateko į kažkieno kišenę.

Žmonėms jau galų gale turėtų būti aišku, kad neinantių per rinkimus balsuoti automatiškai balsuoja už esamą valdžią ir santvarką.

Juozas ULECKAS

Kanada

1995m. kovas

TRENČINĖS

Nr. 11 (152)

6

Sukilimas Kaune

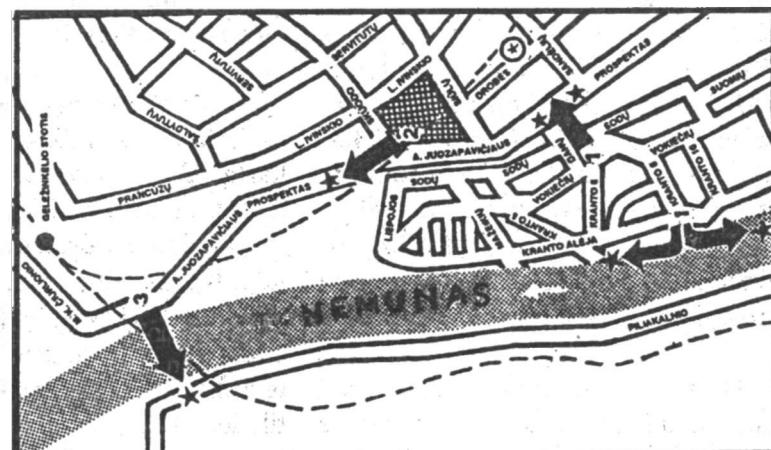
(Šančiai, 1941m. birželio 22-25d.)

"Nemuno" būrys iš degančių Šančių kareivinių, ginklų remonto dirbtuvė, spėjo išsinešti šautuvą ir šovinių. Šio būrio organizatorius- buvęs Lietuvos kariuomenės liktinis viršila (pavardė kol kas nežinoma), išsaugojęs sunkūjį kulkosvaidį ir keleis šautuvus. Birželio 23 dienos ryta sukilėliai raudonarmiečiams suruošė pasalas. Šančiuose, prie Kranto 12-osios gatvės stovėjusio upės kelto, jie netikėtai puolė jau spėjusius išsilaipti okupantus ir visą jų būrį su naikino. Kadangi keltas per Nemuną jau buvo sukilių rankose, jie, palikę prie jo savo sargyba, greitai buvo permesti blokuoti A.Juozapavičiaus prospektą. Pastatę Danų gatvėje, sunkūjį kulkosvaidį, apšaudė

raudonuosius okupantus, tuo palengvindami "Metal" būriui įsitvirtinti savo pozicijose. Po keilių valandų sukilėliai grįžo prie Nemuno ir čia, Kranto alyje, ties Kranto 12-ja gatve, apšaudė "Nemuno" krantinę, nukreipdam ugnį tiek į aukštupį, tiek į žemupį. Kautynė Šančių Nemuno pakrantėje truko nuo pirmadienio iki trečadienio (birželio 25d.). "Nemuno" būriui vadovavo sportininkas- futbolininkas- leitenantas Jankauskas. Išliko atmintyje kai kurių "Nemuno" būrio sukilių pavardės: Rimantas Eigelis, Stasys Jarašūnas, Pranas Visockis.

"Metal" būrys susiorganizavo "Metal" fabrike, kurio teritorija buvo tarp Skuodo, L.Ivinskio, Siūlų ir A.Juozapavičiaus prospektų. Pastatę Danų gatvėje, sunkūjį kulkosvaidį, apšaudė

vičiaus gatvį. Visa šios įmonės plotą juosė aukšta mūrinė tvora. Iš čia buvo siunčiam pagalba ginklais ir žmonėmis į geležinkelio stotį, Nemuno pakrantę, Aukštutinos Šančius. "Metal" fabrikas tapo visų Šančių sukilių centru. Iš Drobės ir Sandelių gatvėse paliktu okupantų kareivinių sukilėliai apsirūpino ginklais. "Metal" sukilėliai, užėmė palankią gynybai ir puolimui padėti, kontroliavo A.Juozapavičiaus prospektą judėjimą. Liko atkirsta viena geležinkelio šaka ir pati geležinkelio stotis. Gatvės, kilusios į Aukštutinos Šančius, užblieknotos. Bet koks judėjimas gatvėse sustabdytas. Raudonieji okupantai, norėdami prasiveržti iš apsuptys, lėkdaivo dideliu greičiu, virsdami sukiliams "judančiais" taikiniais. "Metal" fabriko kieme buvo laikomi į nelaisvę paminti raudonarmiečiai.

- 1 "NEMUNO" BŪRYS
- 2 "METAL" BŪRYS
- 3 "TILTO" BŪRYS

- ★ RAUDONIEJI OKUPANTAI
- "METAL" F-KO KIEMAS
- PAIMTI GINKLAI

Šiam būriui vadovavo jaun. leit. Maželis.

"Tilt" būrio sukilėliai telkėsi prie susprogdinto Kauno geležinkelio tilto. Būdami gerai ginkluoti, sekmingai apšaudė kitoje Nemuno pusėje - Aleksto krante-susitelkusius raudon-

narmiečius, neleido jiems persikelti į kitą Nemuno krantą.

"Nemuno" ir "Tilt" būriai, atrémę rusų dalinius, atmūše jų atakas, išlaikė visų Kauno sukilių pasiekias pergales.

*"Metal" būrio sukilių
Julius ČEPENA.*

Mokytojo J.Norkaus žūtis

1940-1941 mokslo metais Musninkų (Širvintų raj.) pradžios mokyklos vedėjas buvo Jonas Bajorūnas (g. 1909m.). 1941m. birželio 14d. enkavedisi mokyklos vedėjā kartu su žmona Ermina ir penkerių metu (g. 1937) sūneliu Regimantu įlaipino į sunkvežimį ir kartu su kitaikis musninkiai išgabeno į Rytus. Tėvas, nuvežtas į Rešiotus, mirė 1951 11 11, o žmona su sūneliu buvo nuvežta į Altajaus kraštą. Iš ten sūnus grįžo į Lietuvą pas senelę 1947m., o motina tik 1957m.

O Musninkų pradžios mokykla neliko be vedėjo: nuo 1941m. rudens čia jau šeimininkavo Juozas Norkus. Manoma, kad jis atvažiavo iš Žemaitijos.

Naujaji mokytojai greitai pamilo mokiniai ir jų tėvai. Jis čia dirbo per visus vokiečių okupacijos metus.

1944m. liepos mėn. į Musninkų apylinkes ir miestelį ižengus

Raudonajai armijai, greitai atsirado nauja, sovietinė, valdžia. Vis dėlto naujus mokslo metus dar pradėjo Juozas Norkus. Bet netrukus vietos enkavedistai jį sulaike ir pareikalavo, kad jis, būdamas pradžios mokyklos vedėju, padėtų enkavedistams kovoti su "liaudies priešais". J.Norkus tokio pasiūlymo nepriėmė, bet jį paleido ragindami "apsigalvoti".

J.Norkus "apsigalvojo"- nuvyko pas Žaliajį Velnią į Žaliąją girią. Kurį laiką pabuvo "Didžiosios kovos" apygardos štabe, o 1944m. lapkričio pabaigoje, pasirinkę slapyvardį Kerštas, sutelkė Narvydiškių ir aplykinių kaimų vyros į Keršto būrį. Deja, būriui nesisekė. Jau 1944m. gruodžio 8d. būrys kartu su kitu partizanu būriu buvo užkluptas gausaus įgulos kareivų ir stribų būrio prie Prienų ežero ir kaimo. Čia žuvo septyni partizanai, iš jų trys Ker-

to būrio kariai: Vytautas Naidzinavičius- Barzdyla, Vytautas Rinkevičius bei Stasys Šatas iš Narvydiškių. Žuvusieji kurį laiką buvo palikti vidury lauko. Tada Pigašių kaimo gyventojas Leonas Garbatavičius pasikinkė į roges arkli, nuvažiavo į mūšio vietą, sukélé tuos tris žuvusiūsius į roges ir parvežęs palaidojo Pigašių kaimo kapinaitėse.

O Juozas Norkus ir toliau su skrajojančiu partizanų būreliu sukinėjosi Narvydiškių kaimo apylinkėse, gasdindamas Musninkų stribus ir siutindamas jų viršininką Chiminą.

J.Norkus retkarčiais lankydavosi ir Kaimynėlių kaimo gyventojos našlės Sakalauskienės sodyboje. Tai greitai sužinojo Musninkų stribų viršininkas Chiminas. Jis tuoju užverbavo kelias apylinkės moteris sekti našlės namus ir, vos tik šioje sodyboje pas šeimininkę ir jos dvi dukras (Aldoną ir Valeriją) ap-

silankius Juozui Norkui- Kerštui, jam pranešti.

1945m. kovo 10-osios vakarą Juozas Norkus su draugais Feliku Jakiūnu- Tauru (g. Liuškių k. 1925 01 07) ir Justinu Milkevičiumi- Krūmu, taip pat iš Liuškių kaimo, nuėjo į Kaimynėlių kaimą pas Sakalauskienę, numatę ten ir pernakyoti. O blogos akys pastebėjo jų pasirodymą Kaimynėliuose ir tuoju davė žinią į Musninkus Chiminui. Nors tas buvo ir girtas, bet tuoju surinko stribų būrį ir visi išskubėjo į Kaimynėlius.

Apsupus sodybą, Chiminas kie me užsiglaudė už ažuolo, o keli stribai pasibeldė į duris, bet šios buvo iš vidaus užrakintos. Stribai duris išlaužė ir mėgino veržtis į vidų, tik juos sustabdė šūviai iš vidaus. Ačtsitraukę stribai metė į vidų granatų, bet partizanai buvo ant aukštoto, ir sprogusios granatos nieko nesužeidė. Tada Chiminas išakė namą padegti. Namui užsiliepsnojus, pirmas laukan šoko J.Norkus, ir Chimino, nors ir girta, šūvis buvo mirtinės- J.Norkus žuvo. F.Jakiūnas taip pat buvo sun-

kiai sužeistas, o Justinui Milkevičiui pavyko pabėgti nesužeitam. Sveikos liko ir Sakalauskienė su dukterimi, o namas supleškėjo su visu turtu.

F.Jakiūnas ir J.Norkaus palaikai buvo nuvežti į Musninkus. Cia stribai nutraukė Norkaus batus, nuvilko Lietuvos kariuomenės karininko drabužius (J.Norkus vilkėdavo Lietuvos karininko drabužius) ir vienmarškinę pametė kieme prie arestinės, o F.Jakiūnai uždarė arestinėje. (Tame name dabar yra Musninkų vidurinės mokyklos dirbtuvės.) Kiek vėliau J.Norkaus palaikai buvo palaidoti senosiose 1915m. žuvusių vokiečių karių kapinėse, o Jakiūnas nuteistas 10 metų lagerio. J.Milkevičius perėjo į kitą būrį ir 1946m. žuvo.

Taigi šiominis dienomis sukanika 50 metų nuo J.Norkaus žuvimo. Jį dar prisimena gyvas F.Jakiūnas, jo buvę mokiniai, o ant jo kapo buvęs tremtinys Juozas Motiejūnas 1989m. pastatė kryželį. Ir dabar geros rankos dažnai kapą papuošia gėlėmis.

Viktoras ALEKNA

Partizanai Adeikis-Lokys ir Keturakis-Aitvaras

1948m. dūrbau Šiaulių miškų pramonės ūkyje ir dažnai susitikdavau su partizanais. Pavasarį sutikau Žvelgaitė rinktinės vadą Muningą- Žvelgaitę ir partizaną Adeikį- Lokį. Davau jems truputį pinigų, pasikalbėjome. Jie man sakė, kad negalima pasitiketi žmonėmis, nes daug yra KGB užverbuotų. Dar jie sakė: "Jeigu liksi gyvas ir sulauksi Laisvos Lietuvos, aprašyk mūsų kančias ir vargas."

1948m. rudenį kagebistai užpuolė partizanus Skaisgirio miškuose. Adeikis- Lokys išėjo iš miško į Želmių kaimą. Sutiko Želmių kaimo gyventoją Dijoklę ir paprašė valgyti. Dijoklė davė duonos ir lašinių, ir jis pavalges grįžo į mišką. Tos dienos vakare Dijoklė išgirdo automatų ir kulkosvaidžių

serijas. Netrukus į kaimą atėjė okupantai parikalavo pastotės. Iš vieno gyventojų paėmė arkli su vežimu ir išvažiavo į mišką. Po valandos čekistai važiavo pro Želmių kaimą. Gyventojai pažino vežimę sumestus partizanų lavonus- tai buvo Adeikis- Lokys, Keturakis- Aitvaras ir kiti, kurių neaptarpiavo. 1948m. pavasarį Keturaklio ūkėmą ištrėmė į Sibirą, o jų sūnus išėjo pas partizanus ir tais pačiais metais žuvo Skaisgirio miške. Partizanai čekistai nuvežė į Žagarę ir sumetė kleme. Kur vėliau jų lavonus pakasė, nežinia.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šventės proga pagerbikime visus kovotojus, žuvusių už Lietuvos laisvę.

Tadas DANTA

Šiauliai

Teneliaka ne vieno pamiršto...

Labai sudomino V. Meškausko straipsnis "Jurbarko rezistentai". Tai tikrasis faktas paremtas istorijos puslapis.

Tačiau pasigedau vieno partizano- P. Atgalainio, 1947-1948m. aktyviai veikusio Juodaičių, Seredžiaus, Veliuonos apylinkėse (gal ir dar kitur). Jis kilęs iš Juodaičių. P. Atgalainiu vadovaujant 1947m. buvo išvaikytas ir suoniokotas agitacinis rinkimų punktas Pakarklių pradinėje mokykloje, vėliau partizanai nušovė tos mokyklos vedėjų Verą Stoškenę (atkeltą iš Baltarusijos) už aktyvius ryšius su apskrities ir valsčiaus komunistine valdžia. Atlikta daug kitų kovinių operacijų... Partizaną P. Atgalainį pažinojau asmeniškai: tuo metu mokiausi Ariogalo gimnazijoje ir šeštadienius sekmandienius dažnai praleisdavau pas broli Bronislovą, gyvenantį netoli Juodaičių. Nakvoti ir pavalgyti ateidavo būrelis Atgalainio vadovaujamų partizanų. Žuvo jis berods 1948 metų ankstyvą pavasarį. Būtų įdomu išgirsti tikslesių žinių apie tai.

Augustinas SADAUSKAS

Noreikiškės

1995m. kovas

TREMtinys

Nr. 11 (152)

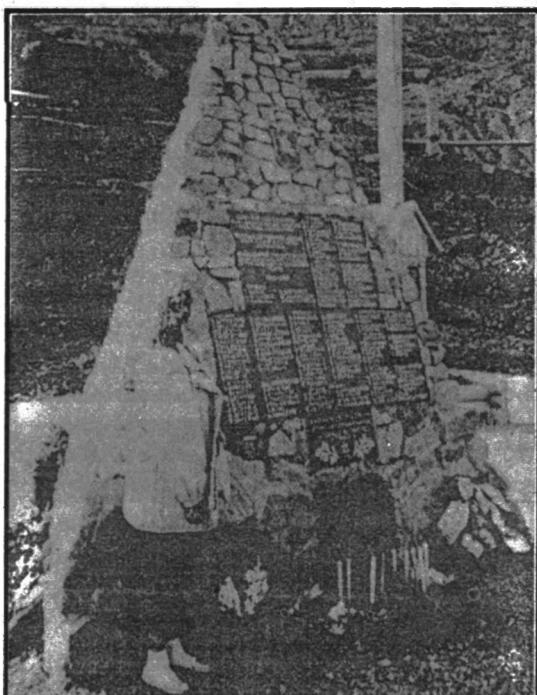
7

Istoriniai archyvai byloja, kad Lietuvos kariuomenę iki tragiškos 1940m. birželio 15d. sudarė 3 pėstininkų divizi jos (9 pulkai), 3 kavalerijos ir 4 artilerijos pulkai, karo aviacijos rinktinė, šarvuociai ir priešlėktuvinės artilerijos rinktinės, Kauno karos mokykla. Karininkų korpusą sudarė šios karos mokyklos absolventai.

Nors 9-ojo pėstininkų pulko vadui pulkininkui A.Gaučui buvo įsakyta iš Marijampolės su pulku ir artilerijos grupė žygioti Vokietijos pasienio link, ir pulko vadas pažadėjo kuo greičiau tai įvykdyti, tačiau sąmyšis tuometinėje vyriausybėje, karinės vadovybės neryžtingumas nulėmė tai, kad 9-asis pėstininkų pulkas buvo grąžintas į kareivines. O sovietiniams okupantams, enkavedintams ir jų talkininkams to ir reikėjo. Prasidejo "liaudies prieš", "kontrrevoliucionierių" žudynės, siuntimas į "kursus", iš kurių beveik niekas negrįžo.

Baigęs Kauno karos mokyklą, šiame tolke tarnavo ir vaikinas iš Suvalkijos lygumų- kapitonas Liudas Literskis. Jo ir jo šeimos taip pat neaplenkė tragiški

Violeta Literskytė-Zabielskienė prie paminklo nukankintiem Lietuvos kariuomenės kareiviams iš karininkams Norilsko lageryje Nr. 7, kur įrašyta ir jos tėvo kapitono L.Literskio pavardė. 1991m.

1941-ųjų birželio įvykiai. Jaudinantys kapitono Liudo Literskio dukros Violetos Literskytės-Zabielskienės laiškai, kuriuose ji rašo:

"Kai mano tėvelių kapitoną Liudą Literskį enkavedistai suėmė 1941 06 14, aš gulėjau lopšelyje, nes man buvo 10 metų. Todėl nežinau, ką jis man sakė, ką linkėjo atsisveikindamas paskutinį kartą. Aš savo tėvą išmokau pažinti ir matyti tik savo motinos akimis ir karštai pamilau. Jos dėka mudvi gyvenome taip, lyg jis būtų su mumis kartu, tik trumpam kažkur išėjė. Paugėjusi, laukdamas tėvelio grįžtančio, kroviau į dėžutę viską, ką norėjau jam parodyti. Ir kai nebuvo to je mano dėžutėje, kol laukiau tėvelio: ir pirmieji iškritė dantukai, ir pirmas neįgudusia ranka prirašytas mokyklinis sasiuvinis, dienoraštis, jam skirtas eileraštis, laiškas į nežinomybę ir tt. Kad tėvelis nukankintas lageryje,

duktė V.Literskytė-Zabielskienė:

"Mylimi, brangūs mūsų tėvai. Ar girdit, ar jaučiat, ar matot iš savo aukštybių, kad mes atėjome. Mes, jūsų vaikai, jau daug vyresni už Jus, pagaliau atėjome pas Jus. Širdies akimis regime Jūsų nuogus, nenu-mazgotus, neapraudotus kūnus lyg baltų beržų kamienus, rūščios vėtroras išrautas iš giomos žemės pačiamė žaliavime.

Jūsų motina Tėvynė, sutraukiusi grandines, pakilo. Ji nepamiršo ir Jūsų, savo sūnų, prarastų prieš 50 metų. Ji my-

9-ojo pėstininkų pulko karininkai Marijampolėje 1932m. Kairėje pirmasis guli jaunesnysis leitenantas L.Literskis (vėliau- kapitonas). Kiti nežinomi

si, kad gyvi likę Jūsų draugai, perėjė ši pragara žemėje, šie gyvi istorijos liudytojai, pasakys vardus tū, kurie pardavė Lietuvą, kurie atidavė Jūs į vergiją ir privertė mirti klūpant. Jus sunaikino, bet ne nugalejo. Mums būsite gyvi visada. Ko nespėjote padaryti, už Jus ir už save padarys vaikai ir vaikaičiai. Išsekite ramybę.

Aš antrą kartą po šiaurės dangumi stoviu prieš Tave, Tėve, sakydama: atleidžiu Jems už motinos ir savo suluosintą gyvenimą, skriaudas, nepriteklius, patyčias, bet negaliu ir nenoriu atleisti už Tavo išniekintą jaunystę ir atimtą gyvybę. Tačiau nenoriu, kad tas jaunas kietu akmeniu gultų Tavam kely į Amžinybę, todėl abu maldaukime Aukščiausią, kad siustų susitaikymą ir atleidimą.

Priimk vaikystės graudų verksma, jaunystės ilgesi, skaudžius brandos metus. Atleisk.

Archyvinės nuotraukos byloja, kad 9-ojo pėstininkų pulko karininkai buvo šaunūs vyrai.

Stebėjau 1995m. sausio 28d. iškilmes Klaipėdos karių kapinėse, klausiausiu oratorių kalbų. 1945m. sausio 28d. kautynėse dalyvavo ir 16-osios lietuviškosios šaulių divizijos kareiviai ir karininkai. Ne vienas jų aplaistė krauju šią žemę. 1945

metais ir vėliau Sibiro lageriuose buvo kankinami Lietuvos kariuomenės kareiviai ir karininkai, 16-osios šaulių divizijos pirmtakai. Tačiau niekas iš oratorių taip ir nepasakė, kad reikia bent tylos minute pagerbti šių lietuvių, tautos kančinių, šventą atminimą. O stalininio teroro aukų pamiršti niekam nevalia.

Vytautas RIMGALA

Karininkas iš Suvalkijos lygumo

sužinojau, kai man sukako 16 metų. Tai man buvo baisus smūgis. Apie tai labai sunku rašyti. Tada mano svajone tapo pabūti Norilsko, pakvėpuoti tuo oru, kuriuo kvėpavo tėvelis, pamatyti dangų, kuris uždengė tėvelį, neapverktą, pakirstą baisiausio teroro, sutraškytą kruvinų enkavedistų ratą. Po 50 metų aš stovėjau Norilsko 7-ame lageryje, kur kalėjo karininkai iš Pabaltijo. Tyliai ir graudžiai verkiau, savo ašaromis laisčiau šią žemę. Po 50 metų, 1991 08 19, aš su žemės iš 7-ojo lagerio urna išlipau Vilniaus geležinkelio stoty. Atsivežta man šventą žemės sauja, išreikšdama meilę ir pagarbatą enkavedistų nužudytam savo tėvui, su bažnyčia ir žmonių pagarba palaidojau motinos kape Marijampolėje. Tik 15km nuo Marijampolės yra ir mano tėvo tėviškė. Gal jo siela gali vaikščioti brangiaiš tėvų takais."

1991-ųjų rugpjūčio 10-ąjį rūščiojo Šmidto kalno papédėje buvo atidengtas paminklas 7-ame lageryje kalėjusiems ir žuvusiems Baltijos valstybių kariuomenių karininkams. Paminklą Norilsko pašventino monsinj. A.Svarinskas. Prie paminklo kalbėjo žuvusio 9-ojo pėstininkų pulko karininko kapitono Liudo Literskio

li Jus ir gedi Jūsų.

Mes, paženklini "banditų" vaikų vardu, niekada nesuabejojome Jūsų garbe, padorumu, tiesa, niekada neišsižadėjome ir neišdavėme Jūsų. Mes Jumis didžiavomės ir stengėmės gyventi taip, kad nesuteptume nei Jūsų, nei savo garbės. Esame dėkingi savo motinoms, be laiko

9-ojo pėstininkų pulko karininkai 1933m. Kūčių išvakarėse. Viduryje stovi jaun. leit. L.Literskis

pražiliusiomis, be laiko palikusioms ši pa-sauli, kad jos sugebėjo išauginti mus taip, lyg Jūs, mūsų mylimieji, gerieji, dėl kažkokios labai svarbios priežasties kažkurių laikui atskyriė nuo mūsų.

Brangieji, atejom pasakyti Jums, kad Jūsų neužmiršome, kad nieko nepamiršome ir niekam neatleidome, nes tokios teisės mums nepalikote. Dievas mato: ne keršto šaukuosi, o teisingumo. Tikiuo-

metais ir vėliau Sibiro lageriuose buvo kankinami Lietuvos kariuomenės kareiviai ir karininkai, 16-osios šaulių divizijos pirmtakai. Tačiau niekas iš oratorių taip ir nepasakė, kad reikia bent tylos minute pagerbti šių lietuvių, tautos kančinių, šventą atminimą. O stalininio teroro aukų pamiršti niekam nevalia.

Vytautas RIMGALA

Odė tautos vedliams

Klestėjo tokia partija- vienintelė ir neklystanti. Visi ją "mylėjo", nes taip reikėjo. Aukšinė buvo gadynė. Gyvenk ir džiaukis, žmogau- liaudies tar-nai tave globoja, už tave mąsto. O tu kiekvienais metais turėjai balsuoti už geradžius. Ir balsavome tu ir aš. Iš viso- 99,9 procentai. Taip ir niekas nežinojo, ką reiškia tas 0,1 procentelis nebalsavusiu-j gal tie, kurie šaukė: "Kas balsuos, tas nealsuos", nors

juos ir mėgino sudrausminti.

Ir niekas netikėjo, kad gruas garsioji Berlyno siena, Kremliaus pamatus sudrebintama. Nesutriko "liaudies tarnai", did-vyriškai sutiko netikėtą smūgį. Pasibañojo arkli, vadinama Vytimi, ir Sajūdžio vėliava mojuodami, į tautos parlamentą įrisnojo. Patogiai susėdė minkštose kėdėse, pavargusias kojas prie Sajūdžio židinio šildėsi. Kitą rūpestį dar lengviau šalinu-

vijo. Komunistų partijai suteikė artimesnį žmonių širdims-darbiečių vardą, sotų, dorą ir darnų gyvenimą pažadėjo. Neatsispyrė žmonių širdys pažadams, žemai nusilenkė tauta ir prašė naujai iškeptus darbiečius ne tik Seimo, bet ir vyriausybės portfelius į savo dosnias rankas perimti. Ir perėmė, nepasididžiavo, netgi dar daugiau gėrybių žadėjo.

Bet laikas eina, srūva lyg vanduo Nemunėly. Išmušė dar viena lemtinga valanda, atėjo laikas rinkti vyrus į savivaldy-

bes. Darbiečiai subruzdo, pasitarė ir naujas kopėtėles kopti aukštyn sumanė. Skersinukus joms iš liberalų, centristų (teatleidžia jems gerb. Ozolas), vals tiečių ir dar kitų surentė. Be abejonių, alpinisto gerb. V.Vitkauskas pavyzdžiu įkops į naujas aukštumas, nesunkiai įveiks eilinį Kilimandžarą.

Sėkmės jums, išvermingieji, tik būkite atsargesni, nepakartokite didžiojo tautų vado, savo mokytojo, klaidos.

Vytautas KAZILIONIS

Replika

Ar Vilnius- "plačioji tėvynė"?

LPKTS Lentvario skyriaus pirmininkė Ona Zita Danilkevičienė piktinasi Vilniaus geležinkelio stotyje rusiškas dainas plyšaujančiais garsiakalbiais. Išlipęs iš traukinio, nesusigaudai, ar esi Vilniuje, ar kokiam "plačiosios tėvynės" mieste.

1995m. kovas

TREMINTINYS

Nr. 11 (152)

8

Juozui Grušiui - 80 metų

Juozas Grušys gimė 1915 m. kovo 20 d. Žemaitijoje, netoli Kulių miestelio, knygnešių šeimoje. Graži gamta išugdė poetą - jau būdamas devynerių, mėgino rašyti eileračius, bet nuoširdžiai atsidėti kūrybai nebuvo sąlygų.

1940-1941 m. J.Grušys gyveno Kaune. To meto komunistų stautėjimas, lietuvių tautos (ypač inteligentijos) nakinimas nulėmė tolimesnį J.Grušio kelią - kovoti su okupantais ir Lietuvos išgaminis. Grupė karininkų ir kitų drąsių Lietuvos vyru J. Grušio bute Žaliakalnyje įsteigė štabą. Dar neprasidejus karui, pas J.Gruši maitinosi apie 70 jaunų ginkluotų vyru. J.Grušio bute buvo suorganizuotas ir 1941 m. birželio 23-osios Kauno sukilmimas. Per porą dienų Kaunas jau buvo sukilėlių rankose. Kad galėtų efektyviau kovoti su Lietuvoje likusiais enkavedisais, J. Grušys išdarbino Ypatingajame Saugumo departamento skyriuje. Jau pirmąją savo tarnybos dieną sau-gumo garaže J.Grušys rado egzekucijų vykdymo pėdsakus - sukrešęjusi lietuvių kraują.

1944 m. vasarą, kovos draugams paniškai traukiantis į Vakarus nuo grįžtančio raudonojo slibino, J.Grušys pri-siminė Maironio eilutes: "... Tas ne lietuvis, kurs tėvynę bailiai kaip kūdikis apleis". Jis liko Tėvynėje kovoti ir kenteti su visa lietuvių tauta.

Okupantams gržus į Lietuvą, J.Grušys buvo suimtas, nuteistas 20-iai metų katorgos ir išvežtas į Vorkutos la-gerius. Ištverės nepaprastai žiauriomis sąlygomis, po 11 metų buvo paleistas, gržo į Lietuvą ir apsigyveno Kau-ne. Likusią sveikatą ir energiją paaukojo visuomeninėms organizacijoms: Kauno žemaičių bendrijai, Politkalinių są-jungai, Kraštotyrininkų draugijai ir Nepriklausomųjų ra-šytojų sąjungai.

Kovo 20 d. Juozui Grušiui suėmė 80 metų.

Brangus Juozai, politinių kalinių vardu nuoširdžiai sveiki-nu garbingo jubilejaus proga, linkiu geros sveikatos, kad gyventumei dar ilgus metus. Daug kas galėtų pasi-mokyti iš tavęs žemaitiško ataklumo, ištvermės, santu-rumo.

Krizostomas ŠIMKUS

Naujos knygos

"Žaltvykslės"

Tai trečioji Juozo Grušio poezijos knyga. Ją redagavo poetas Robertas Ke-turakis, išleido "Gabija".

Juožas Grušas Žilvinį skaitytojai pa-žista iš "Šiaurės pašvaistės" ir "Jonava-balių krauso". "Žaltvykslės", kaip ir tie du eileračių rinkinėliai yra sudėta iš Vorkutos lageriuose eiliuotų posmų. Ka-jinio dalia juose atpasakojama per me-ninius įvaizdžius, labai jautriai vertinan-žmogaus dvasinę kančią: "Balta pūga supléše širdį vakar, // Balta pū-ga pusnis-kapus supylé, // I pūgą até-jau iš niekur... ir į niekur// Su ja į nevilti ir naktį klydau. // ...// Balta tyla ir snaigiu gėlės krito... // Negy-vas ižengiau į dieną- balta karsta."

Ypač įdomus J.Grušio kalbėjimas apie meilę moteriai, žmogaus gyvybei ir net gėlei: "Tu išeini. Ogėlės likusios, / Rankas man glosto... Jas bučiuoju, / Aš lūpomis, ta vės nedrūsisiom// Ir skausmui gržus, aš prieš ją triumfu-oju."

Didelę rinkinio dalį sudaro autoriaus iš rusų kalbos versti A.Bloko, F.Tiutčev-o, J.Krylovo ir kitų klasikų eileračiai ir autobiografiniai pasakojimas apie sa-vo kūrybinį kelią, dalyvavimą antina-cinėje ir antisovietinėje veikloje, ilgus katorgininko metus Vorkutoje.

Knyga iliustruota V.Namajūnaitės ir N.Norvaišaitės grafika, papildančia lyrinio herojaus išgyvenimus.

Natalija PUPEKIENĖ

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Kazimieras Valatka

1920-1995

Po sunkios ligos mirė Kazimieras Valatka.

Velionis gimė Užpelkių k., Palangos valsč., ūkininko šeimoje. 1948m. gegužės 22d. su tėvais buvo ištrem-tas į Sibirą, Irkutsko sr. Šamanskos gyvenvietę, dirbo prie miško kirtimo. 1949m. areštuotas. Nesudarius bylos, buvo paleistas, bet komendantu pri-žiūrimas.

Į Lietuvą gržo 1957m., apsigyveno Kretingoje. Vėliau gyveno Palangoje.

Tebūna lengva jam gimtinės žemė.

LPKTS Palangos skyrius

Aldona Čibirkaitė-Lapienienė

1928-1995

Velionė gimė Kazlų Rūdoje, au-go pramonininko šeimoje su vieninteliu broliu Jeronimu. Penkerių metukų susirgo kaulų tuberkulioze ir li-ko invalide. 1944-1945m. tėvui ir bro-liui išėjus į partizanus, tapo "Tauro" apygardoje plk. Butkevičiaus ir savo tévelio Vikio bei brolio Ažuolėlio ry-shininkę, padėjo leisti ir platino par-tizanų laikrašteli "Girios balsas". 1945m. rudenį buvo suimta ir 8 mén. tardoma Marijampolės kalėjime. Per klaidą čekistai ją paleido, bet tuo įmėsi jos vėl ieškoti. Keletą metų pasislapščiusi, prisiregistravo.

Tėvas ir motina po lagerių dar buvo ištremti į Makla-kovą. Netrukus ir ji atvažiavo pas tėvus. Gržo į Lietuvą 1963m. kartu Susirašinėjo su Vladimiro kalėjime įkalintu Vitu Lapieniumi. 1966m. jam gržus, sukurė šeimą ir užau-gino dukrą Loretą. 1991m. Sausio išvyki metu vyras bud-e-davo prie Parlamento, o vėliau Juragiuse. Po jo mirties, baigiantis 1991-iesiems, Aldutės sveikata vis labiau silpo. Mirė ji kovo 6d.

Palaidota Kazlų Rūdos kapinėse prie savo vyro.

Ilsėkis iš Viešpaties malonės gimtojoj žemelei

Liaudiškė Loretą, brolius Jeronimą ir

LPKTS Kazlų Rūdos skyrius

Kviečiame į minėjimą

UZIAUGIAM

Nuoširdžiai užjaučiame LPKT sajungos tarybos na-rį Kostą Kišoną, mirus jo žmonai Jadvygai.

LPKTS taryba, Kauno skyrius ir "Tremtinio" redakcija

1945m. Žaliojoje girioje bu-vo ištvirtinę apie 400 partiza-nų. Kovo pradžioje partizanai jau buvo sudarę tris stambius junginius: "Laimėjimą", Vytau-to ir Margio būrius. Į būrius ma-siškai pradėjo eiti iš kaimų vyrai, nes po vieną nepajėgė išvengti stribų persekiojimų. Į Vytauto būri, kuriame buvo apie 300 kovotojų, atėjo vienas kurčias ar tik apsi-metęs kurčiu ir atnešė visiems būriams didžiulę nelaimę (yra irodymų, kad išdavė stovyklas).

1945m. kovo mėnesį Žaliosios giria "Šukavo" Vetrovo divi-zija. Kovo 26-ąją kautynių išvarginti ir atitolę nuo persekiotojų tie būriai tikėjosi praleisti naktį ir ramiai sutikti šv. Velykas, ap-sistojus Panevėžio, Jokubavo, Eimuliškių ir Ažagų miškuose. Kovo 27-osios rytą, apie 5 val., stovyklą apsupo kariuomenė. Prie-šams pavyko be triukšmo paminti miegojusius sargybinius. Par-tizanai bandė prasiveržti. Žiaurios kautynės vyko visą dieną. Žuvo 76 partizanai ir apie 400 enkavedistų. Nors partizanams baigėsi šoviniai, bet jie sėkmingai pasinaudojo vakaro prie-blanda ir iš apsuspties prasiveržė.

76 žuvusieji palaidoti Dragonių kapinėse. 1989m. jiems pas-tatėme atminimo paminklą.

Kautyniu 50-mečio minėjimas įvyks kovo 26d. Kviečiame dalyvauti visus geros valios žmones. Spirakių bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusiuosius. Po jų aplankysime par-tizanų kapą Dragonių kapinaitese.

Smulkesnė inf. tel. 38030 (vakare) ir 66916 (dieną), Panevėžyje.

Antanas ŠIMÉNAS

IVYKIAI

Žmonės nenori tylėti

TAURAGĖ. Kovo 5d. LPKTS Tauragės skyriaus sukviečiai, tauragiečiai susirinko su-sipažinti su kandidatais į savivaldybes Kan-didatai papasakojo, ką ketina nuveikti, bū-dami deputatais. Pasiūlytieji LPKTS Tauragės kandidatai eina atskiru sąrašu. Mūsų kandidatai - jauni, išsilavinę tremtinį ir po-litinių kalinių vaikai, perimantys iš mūsų es-tafetę.

Dainavo Tauragės tremtinį choras (va-dovas R.Eičas).

Kovo 7d. į Tauragę buvo atvykęs ir A.Šle-ževičius su savo svita. 18 val. prie kultūros namų juos pasitiko plėketuotojai, valdžiuo-se plakatuose išreiškę savo nepasitenkini-mą skleidžiamu melu apie stabilizaciją ir vis gerėjančią pragyvenimą. Salėje užduodarni klausimai buvo aštrūs, bet teisingi. Žmonės nebenori tylėti, matydami, kas Lietuvos da-ro si. O valdančių nori visą Lietuvos turtą išsidaileyti, ir kai bankai ir kitas tautos turtas bus jų rankose, tada galima bus sakyti: "Pa-siimkite sau tą valdžią, o valdysime vis tiek mes, nes pinigai diktuos Lietuvos ekonomi-ką ir politiką. Tai žmonės jau žino, apie tai ir kalbėjo susirinkime.

Tarybos pirmininkas P.Rindokas padė-kojo susirinkusiems tremtiniams, chorui ir jo vadovui R.Eičiui už dainas. Padainavę "Il-giausiu metų" Kazimierams, išsiskirstėme.

Gediminas KATINAS

ŠIULĖ. Kovo 4d. įvyko LPKTS Šiulės skyriaus kon-ferencija. Susirinko apie 350 žmonių. Į konferenciją at-vyko Seimo deputatė V.Briedienė. Demokratų partijos atsakingas sekretorius Seimo narys V.Petrauskas, Tauti-ninkų sąjungos pirmininkas R.Smetona, Šiulės meras A.Krušauskas, dešiniųjų partijų Šiulės skyrių vadovai.

Tylos minute pagerbus per praėjusį laikotarpį mi-rusius tremtinius, suminėti mūsų skyriaus atlikti dar-bai, numatytos ateities gairės.

Pristatyti kandidatai į Šiulės rajono savivaldybės tarybą. Mūsų kandidatų jungtinis (LPKTS, LDP ir LTS) sąrašas bus pažymėtas 6-uoju numeriu. Jame yra 16 kandidatų.

Po to kalbėjo ir atsakinėjo į klausimus mūsų svečiai.

Dainavo Šiulės tremtinį choras ir Rusnės trem-tinių ansamblis.

Vienbalsiai priimtas kreipimasis- raginimas į Lie-tuvos prezidentą A.Brazauską nevykti į Maskvą, į Per-galės dienos minėjimo iškilmes, nes 1944m. Raudonoji armija Lietuvą ne išvadavo, o antrą kartą okupavo.

Konferenciją filmavo vietinė televizija.

Edmundas STANKEVIČIUS

ŠIAULIAI. "Laiptų" galerijoje pirmą kartą savo ta-pybą eksponuoja Vytautas Valulis.

V.Valulis gimė ir augo tremtyje, sulaukęs 13 metų, gržo į Šiauliaus. Prieš kelerius metus, dirbdamas šilumininį tinklų šaltkalviu, katilinėje įmė tapti ant kartono ir fano losakštū. Tą kūrybą atsiptiktinai pamates žurnalistas Zenonas Kučinskas, pakvietė autorijų į visuomenę.

V.Valulio peizažuose daug fantastinės egzotikos ir atšliaurios gamtos detalių. "Kai aplinkui purvas, noris skaudraus ežero"- sako autorius.

D.BALČIŪNO inf.

1995m. kovo 17 d. Nr. 11 (152). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

3000 Kaunas, tel. 209530

koresp.: Edmundas Simanaitis

lit. red.: Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė

korekt.: Audrone Kaminskiene

tech. red.: Vesta Milerienė

Kaina 45ct